

ĐẨY MẠNH CẢI CÁCH TƯ PHÁP TRONG BỐI CẢNH CUỘC CÁCH MẠNG CÔNG NGHIỆP LẦN THỨ TƯ

TRƯƠNG HÒA BÌNH *

Cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư mang lại nhiều cơ hội và thách thức cho nhân loại nói chung, Việt Nam nói riêng. Những tác động từ cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đã và đang đặt ra cho công tác tư pháp cũng như các thiết chế trong nền tư pháp nước ta những cơ hội và yêu cầu, thách thức mới, mà tiến trình cải cách tư pháp tới đây cần tính toán, căn chỉnh để có hướng xử lý với lộ trình phù hợp.

Khái quát về Cách mạng công nghiệp lần thứ tư

Cách mạng công nghiệp lần thứ tư với những công nghệ nền tảng như chuỗi khối (Blockchain), trí tuệ nhân tạo (AI), dữ liệu lớn (Big Data), rô-bốt, in-tơ-nét kết nối vạn vật (IoT), điện toán đám mây, công nghệ na-no, tự động hóa, công nghệ in 3D,... mang lại nhiều cơ hội và thách thức cho nhân loại. Theo Clau Soáp (Klaus Schwab), người sáng lập kiêm Chủ tịch điều hành của Diễn đàn Kinh tế thế giới (WEF) thì “Cuộc Cách mạng này được cho là sẽ thay đổi sâu sắc cách chúng ta sống, làm việc và liên hệ với nhau, những thay đổi này có tính lịch sử cả về quy mô, tốc độ và phạm vi”⁽¹⁾.

Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang tác động mạnh mẽ đến mọi quốc gia, chính phủ, doanh nghiệp và người dân toàn cầu, mở ra kỷ nguyên mới về đầu tư, nâng cao năng suất và mức sống dựa trên sự sáng tạo của con người, tác động sâu sắc tới cách thức tổ chức và vận hành đời sống chính trị, xã hội, kinh tế của các quốc gia trên thế giới. Việt Nam là một trong những quốc

gia có cơ hội lớn để khai thác những thành tựu của Cách mạng công nghiệp lần thứ tư nhằm đẩy nhanh hơn tiến trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa và thu hẹp khoảng cách với các quốc gia phát triển, nâng cao thu nhập và cải thiện đời sống nhân dân. Bên cạnh những cơ hội, Cách mạng công nghiệp lần thứ tư cũng đặt ra thách thức cho tiến trình phát triển của Việt Nam, trong đó phải kể đến thách thức về sự tụt hậu về trình độ khoa học và công nghệ của quốc gia, sự dư thừa lao động trình độ thấp gây phá vỡ cấu trúc thị trường lao động, tiềm ẩn gia tăng những hành vi vi phạm pháp luật, tội phạm sử dụng công nghệ cao, xâm phạm quyền riêng tư của mỗi cá nhân, gia tăng các hành vi gây ảnh hưởng xấu đến an ninh chính trị, trật tự, an toàn xã hội và các quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.

* Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Thủ tướng Thường trực Chính phủ, Phó Trưởng Ban Chỉ đạo Cải cách tư pháp Trung ương

(1) Klaus Schwab: *Cách mạng công nghiệp lần thứ tư*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2018, tr. 11, 13

Thời gian qua, Đảng và Nhà nước ta luôn quan tâm, lãnh đạo, chỉ đạo các cấp, các ngành đẩy mạnh ứng dụng, phát triển khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo, nghiên cứu nắm bắt, nâng cao năng lực tiếp cận và chủ động tham gia cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư. Ngày 27-9-2019, Bộ Chính trị ban hành Nghị quyết số 52-NQ/TW, “Về một số chủ trương, chính sách chủ động tham gia cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư”, với mục tiêu: “tới năm 2025, kinh tế số chiếm khoảng 20% GDP và cơ bản hoàn thành chuyển đổi số trong các cơ quan Đảng, Nhà nước, Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội; đến năm 2030, kinh tế số chiếm trên 30% GDP; năng suất lao động tăng bình quân khoảng 7,5%/năm và hoàn thành xây dựng chính phủ số, duy trì xếp hạng về chỉ số Đổi mới sáng tạo toàn cầu (GII) thuộc nhóm 40 nước dẫn đầu thế giới. Tới năm 2045, Việt Nam trở thành một trong những trung tâm sản xuất và dịch vụ thông minh, trung tâm khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo thuộc nhóm dẫn đầu khu vực châu Á; có năng suất lao động cao, có đủ năng lực làm chủ và áp dụng công nghệ hiện đại trong tất cả các lĩnh vực”. Thủ tướng Chính phủ ban hành Chỉ thị số 16/CT-TTg, ngày 4-5-2017, “Về tăng cường năng lực tiếp cận cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư” và phê duyệt Đề án “Thúc đẩy mô hình kinh tế chia sẻ”. Trên cơ sở đó, các bộ, ngành, địa phương đã và đang xây dựng, triển khai thực hiện một số chính sách nhằm thúc đẩy phát triển ngành công nghiệp công nghệ thông tin, điện tử - viễn thông. Kết cấu hạ tầng viễn thông được xây dựng khá đồng bộ. Tuy vậy, mức độ chủ động tham gia cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư của nước ta còn chưa cao; thể chế, chính sách, cơ cấu

và chất lượng nguồn nhân lực cùng trình độ khoa học và công nghệ của quốc gia còn không ít hạn chế, bất cập. Chính vì vậy, để tận dụng những cơ hội từ cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư mang lại, đồng thời quản trị, xử lý hiệu quả những thách thức đặt ra, thì sự vào cuộc đồng bộ của người dân, doanh nghiệp và cả hệ thống chính trị, các cơ quan trong bộ máy nhà nước, trong đó có các thiết chế trong nền tư pháp là vô cùng cần thiết.

Cơ hội và thách thức đặt ra đối với nền tư pháp trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp lần thứ tư

Sự phát triển của nhiều công nghệ nền tảng như chuỗi khối, trí tuệ nhân tạo, dữ liệu lớn, rô-bốt, in-3D kết nối vạn vật, điện toán đám mây với nhiều ứng dụng đã góp phần nâng cao hiệu quả công tác tổ chức thi hành pháp luật. Các hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật; kiểm tra, xử lý vi phạm pháp luật, theo dõi thi hành pháp luật hoàn toàn có thể ứng dụng những công nghệ mới của Cách mạng công nghiệp lần thứ tư để kịp thời ngăn ngừa, phát hiện và xử lý vi phạm pháp luật trong quản lý nhà nước, khắc phục hiện tượng “nhờn” luật còn khá phổ biến trên một số lĩnh vực đang gây bức xúc xã hội. Sự ứng dụng các công nghệ này còn giúp các cơ quan tư pháp, các tổ chức, cá nhân dễ dàng kết nối và tương tác. Hệ thống tòa án, viện kiểm sát, cơ quan thi hành án dân sự và các cơ quan hỗ trợ tư pháp có thể ứng dụng các công nghệ mới để hiện đại hóa quy trình, cách thức tổ chức công việc, từ thụ lý, giải quyết, công khai thông tin liên quan đến việc giải quyết các vụ án, giúp nâng cao hiệu quả công tác và tăng khả năng tiếp cận công lý của người dân, doanh nghiệp. Việc ứng dụng

trí tuệ nhân tạo giúp các cơ quan điều tra thu thập và xử lý thông tin, chứng cứ hiệu quả hơn, ứng dụng các chương trình thực nghiệm điều tra trên môi trường mô phỏng. Hệ thống tòa án có thể nghiên cứu áp dụng các mô hình xét xử trực tuyến, sử dụng các ứng dụng hỗ trợ thẩm phán trong việc đánh giá chứng cứ, gợi ý các phương án giải quyết các vụ án dựa trên nguồn thông tin được trí tuệ nhân tạo xử lý hay sử dụng phiên dịch tự động tại tòa án. Trong công tác giam giữ, cải tạo phạm nhân cũng có thể sử dụng những thành tựu công nghệ trong việc giám sát, theo dõi với sự hỗ trợ của máy móc, thiết bị mới.

Bên cạnh những cơ hội từ cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp này đối với các lĩnh vực của đời sống kinh tế - xã hội còn đặt ra những yêu cầu, thách thức mới, cụ thể:

Thứ nhất, kinh tế số được hình thành, phát triển nhanh, ngày càng trở thành bộ phận quan trọng của nền kinh tế. Công nghệ số được áp dụng trong các ngành công nghiệp, nông nghiệp và dịch vụ, làm xuất hiện ngày càng nhiều hình thức, mô hình kinh doanh, dịch vụ mới, thậm chí là xuyên quốc gia, làm thay đổi nhiều khía cạnh trong phương thức ký kết, thực hiện các giao dịch kinh doanh, thương mại. Thương mại điện tử đã vượt khỏi biên giới quốc gia và tiềm ẩn nhiều rủi ro pháp lý, cần được nhận diện và điều chỉnh bằng pháp luật. Nhiều phương thức kinh doanh mới xuất hiện, nhất là các mô hình kinh tế chia sẻ, các loại hình công nghệ tài chính, các loại tài sản mã hóa chưa có khung pháp luật đầy đủ để điều chỉnh, gây khó khăn, rào cản cho các hoạt động khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo và kinh doanh cũng như hoạt động quản lý nhà nước. Trong bối cảnh đó, những sự kiện pháp lý, tranh chấp

hoặc hình thức vi phạm mới phát sinh sẽ được đưa tới các cơ quan tiến hành tố tụng, nhất là tới tòa án để giải quyết.

Thứ hai, lợi dụng các tiến bộ của công nghệ và sự kết nối không biên giới, các thế lực thù địch, chống phá ngày càng gia tăng các hoạt động tuyên truyền phá hoại tư tưởng, kích động biểu tình, bạo loạn trên không gian mạng với nhiều thông tin sai lệch, tác động không nhỏ đến tư tưởng chính trị của quần chúng nhân dân. Đáng chú ý, là việc lợi dụng tâm lý bức xúc của người dân liên quan tới các vấn đề kinh tế, xã hội, như ô nhiễm môi trường, thu hồi đất đai, thu phí tại các trạm BOT giao thông..., các đối tượng phản động, chống đối đã triệt để sử dụng không gian mạng để tuyên truyền, kích động tụ tập đông người, biểu tình, gây rối an ninh, trật tự, trong đó nhiều vụ, việc có tính chất nghiêm trọng. Ngoài ra, hoạt động tấn công, xâm nhập trái phép vào cơ sở dữ liệu, trang web của các cơ quan, doanh nghiệp để thu thập dữ liệu, tổng tiền có xu hướng gia tăng. Hệ thống mạng thông tin nước ta nằm trong nhóm các quốc gia phải đối mặt với nhiều mã độc nhất và thường xuyên bị tấn công mạng quy mô lớn, cường độ cao, tính chất tinh vi, có tổ chức và ngày càng nguy hiểm, nghiêm trọng. Với sự tiến bộ của công nghệ, các đối tượng sử dụng các loại vi-rút, phần mềm gián điệp ngày càng được mã hóa tinh vi, phức tạp phát tán qua thư điện tử, trang web chứa mã độc, diễn đàn, mạng xã hội, ứng dụng trên các điện thoại thông minh (smartphone) để xâm nhập trộm cắp dữ liệu, phá hoại⁽²⁾. Điều này đòi hỏi các thiết chế trong nền tư pháp, nhất là các cơ quan điều tra, xử lý vi phạm cần được tăng cường năng

(2) Xem trang sau

lực phù hợp để kịp thời phát hiện, xử lý nghiêm minh các hành vi vi phạm mới.

Thứ ba, lợi dụng các công nghệ mới của Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, một số đối tượng thiết kế, triển khai các hoạt động trái pháp luật, tiềm ẩn nhiều vấn đề phức tạp về trật tự, an toàn xã hội, đòi hỏi công tác tư pháp cần phải tiếp tục cải cách nhằm đáp ứng yêu cầu. Chẳng hạn, việc tổ chức kinh doanh đa cấp, cho vay qua các ứng dụng để lừa đảo diễn ra nhiều nơi trên cả nước, nhất là ở các tỉnh vùng sâu, vùng xa, nơi trình độ nhận thức của người dân còn nhiều hạn chế, đặc biệt tâm lý muốn “giàu nhanh một cách dễ dàng”. Lợi dụng lòng tham, các đối tượng tội phạm lôi kéo được nhiều khách hàng tham gia đầu tư, hứa trả lợi nhuận, hoa hồng lớn gấp nhiều lần so với các khoản đầu tư ban đầu. Một số đối tượng còn giả danh từ thiện, nhân đạo, xóa đói, giảm nghèo... để lừa đảo⁽³⁾. Thêm vào đó, hoạt động có dấu hiệu lừa đảo được thực hiện dưới hình thức kinh doanh tiền ảo, tiền kỹ thuật số, sàn vàng trái phép, huy động vốn diễn ra rất phức tạp. Nhiều vụ, việc chỉ trong thời gian ngắn khi

phát hiện đã gây thiệt hại hàng trăm tỷ đồng. Bên cạnh đó, còn có các hình thức vi phạm pháp luật khác, như rao bán tiền giả, các loại bằng cấp giả, bán hàng qua mạng nhưng gửi hàng kém chất lượng, không rõ xuất xứ, không đúng như thỏa thuận để chiếm đoạt hoặc xâm nhập, chiếm đoạt tài khoản thu điện tử (email) của doanh nghiệp, thay đổi thông tin người nhận tiền để lừa đảo chiếm đoạt tiền đối tác của doanh nghiệp gửi. Các đối tượng tội phạm còn móc nối tạo thành các đường dây, diễn đàn trên mạng in-tơ-nét với hàng chục nghìn thành viên trong và ngoài nước, có sự phân công nhiệm vụ cụ thể, chặt chẽ để trộm cắp, mua bán, trao đổi, sử dụng trái phép thông tin thẻ tín dụng để mua bán các loại hàng hóa có giá trị cao hoặc thanh toán khống. Tình trạng các nhóm đối tượng người nước ngoài nhập cảnh vào Việt Nam, làm và sử dụng thẻ tín dụng giả móc nối với đối tượng người Việt Nam thực hiện các thanh toán khống, chiếm hưởng trái phép có xu hướng gia tăng. Có không ít đối tượng sử dụng đồng bộ nhiều loại thiết bị, thực hiện đầy đủ các công đoạn làm thẻ

(2) Theo các báo cáo của các hãng bảo mật có uy tín trên thế giới như Symantec, Kaspersky Lab, Trend Micro,... Việt Nam luôn bị xếp vào nhóm các quốc gia có nguy cơ bị tấn công mạng nhiều nhất, có tỷ lệ nhiễm mã độc cao, nhiều hơn gấp đôi so với mức trung bình của thế giới (21%). Trong vụ tấn công của mã độc “WannaCry”, đã có hơn 1.900 máy tính của Việt Nam bị lây nhiễm mã độc. Hiện có khoảng 150 nhóm tin tặc thường xuyên tấn công mạng vào Việt Nam, trên 600 trang web đặt tại Việt Nam bị lợi dụng để thực hiện tấn công lừa đảo. Đáng chú ý, ngày 27-4-2017, tin tặc đã tấn công hệ thống mạng của công ty VNG, chiếm đoạt, công bố thông tin 163.666.400 tài khoản Zing (bao gồm tên tài khoản, mật khẩu thư điện tử (email), số điện thoại, ngày sinh, địa chỉ, số CMND). Tiếp đó, ngày 28-1-2018, diễn đàn “RaidForums.com” (chuyên đăng tải, mua bán thông tin và dữ liệu rò rỉ) tiếp tục chia sẻ cơ sở dữ liệu thông tin khách hàng của Trung tâm An ninh mạng Athena, gồm: ID, tên tài khoản, email, giới tính, quốc gia... - Theo Bộ Công an: “*Thực trạng đấu tranh với tội phạm mạng trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp lần thứ tư*”, Kỷ yếu Hội thảo khoa học cấp quốc gia: “*Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và những vấn đề pháp lý đặt ra cho việc xây dựng, hoàn thiện hệ thống pháp luật Việt Nam*” của Bộ Tư pháp, Hà Nội, 2019, tr. 257

(3) Diễn hình như công ty cổ phần dịch vụ và hỗ trợ nhân đạo Anh Minh đã lập trang web nhandaoanhminh.com tổ chức lập quỹ từ thiện trái phép hoạt động theo mô hình đa cấp, huy động vốn; từ tháng 11-2015 đến tháng 2-2016, đã kêu gọi được 1.126 thành viên tham gia, huy động được 28.323 tỷ đồng và chiếm đoạt - Theo Bộ Công an: “*Thực trạng đấu tranh với tội phạm mạng trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp lần thứ tư*”, Kỷ yếu Hội thảo khoa học cấp quốc gia: “*Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và những vấn đề pháp lý đặt ra cho việc xây dựng, hoàn thiện hệ thống pháp luật Việt Nam*”, Tlđđ, Hà Nội, tr. 258

giả và giao dịch để rút tiền chiếm hưởng. Hoạt động đánh bạc và tổ chức đánh bạc qua mạng có quy mô ngày càng lớn, hình thành nhiều đường dây xuyên quốc gia với số tiền đánh bạc ước tính hàng triệu đô-la Mỹ mỗi ngày; số tiền chuyển ra nước ngoài lên đến hàng nghìn tỷ đồng⁽⁴⁾. Để đối phó, tránh bị cơ quan chức năng phát hiện, nhóm đối tượng này thường đặt máy chủ nước ngoài, thuê đường truyền in-tơ-nét cáp quang tốc độ cao, thiết lập mạng ảo (VPN) được mã hóa phức tạp, lập ra hàng nghìn trang web chuyên tổ chức cá độ, đánh bạc cho người Việt Nam và nước ngoài với tên miền, địa chỉ IP khác nhau... để quảng bá, lôi kéo con bạc tham gia, khi bị lực lượng chức năng xử lý, chặn lọc thì các đối tượng lập trang mới để tiếp tục hoạt động. Tình trạng phát tán thư rác, tin nhắn rác có nội dung quảng cáo, lừa đảo ngày càng gia tăng gây bức xúc cho người sử dụng.

Đây là những vấn đề rất mới, chưa từng xuất hiện trong lịch sử nên để có những dữ liệu và phương thức đối phó phù hợp thì cần có những nghiên cứu nhận diện, dự báo, tham mưu đề xuất sửa đổi, hoàn thiện các văn bản quy phạm pháp luật, đáp ứng yêu cầu phòng, chống tội phạm trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

Thứ tư, với tính chất phổ biến của các thiết bị thông minh và kết nối, chia sẻ không ngừng trên môi trường in-tơ-nét, hoạt động của cơ quan nhà nước nói chung và hoạt động tư pháp nói riêng sẽ chịu tác động mạnh mẽ từ sự giám sát của các tổ chức, cá nhân. Trong bối cảnh đó, đòi hỏi chất lượng công tác điều tra, truy tố, xét xử trong hình sự hay việc giải quyết các vụ việc dân sự, hành chính cần phải được thực hiện bảo đảm chính xác, đúng pháp luật và không có sai

sót. Với số lượng việc ngày càng nhiều, tính chất ngày càng phức tạp, chỉ một số rất ít vụ, việc có sai sót có thể làm ảnh hưởng đến uy tín của hoạt động tư pháp nói riêng, niềm tin của người dân đối với công lý nói chung.

Thứ năm, Cách mạng công nghiệp lần thứ tư gắn liền với những thành tựu khoa học mới của thế giới, tiến bộ vượt bậc, do đó, việc nắm bắt và ứng dụng đòi hỏi phải có trình độ khoa học cao. Thực tiễn trong thời gian qua cho thấy, việc tổ chức đào tạo, bồi dưỡng, tập huấn cho cán bộ làm công tác trong lĩnh vực xây dựng và thực thi pháp luật có nơi chưa bắt kịp xu hướng chung và có thời điểm chưa kịp thời, đáp ứng yêu cầu sử dụng trang thiết bị khoa học phục vụ công việc, dẫn đến việc ứng dụng các thành tựu khoa học đạt hiệu quả chưa đồng đều.

Định hướng đẩy mạnh cải cách tư pháp trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp lần thứ tư

Nghị quyết số 49-NQ/TW, ngày 2-6-2005, của Bộ Chính trị khóa IX, "*Về chiến lược cải cách tư pháp đến năm 2020*", xác định rõ mục tiêu: "Xây dựng nền tư pháp trong sạch, vững mạnh, dân chủ, nghiêm minh, bảo vệ công lý, từng bước hiện đại, phục vụ nhân dân, phụng sự Tổ quốc Việt Nam xã

(4) Diễn hình như, qua trang web ibet789, các đối tượng đã tổ chức đánh bạc và đánh bạc lên tới 1.224 tỷ đồng. Đặc biệt, qua đấu tranh với hành vi đánh bạc, tổ chức đánh bạc, rửa tiền qua mạng in-tơ-nét với 2 loại hình Rikvip và Tip.Clup đã phát hiện 54 trò đánh bạc, 42.956.756.718 tài khoản người chơi với số tiền đánh bạc là 15.214,7 tỷ đồng, gây hậu quả xấu trong xã hội - Theo Bộ Công an, "*Thực trạng đấu tranh với tội phạm mạng trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp lần thứ tư*", Kỳ yếu Hội thảo khoa học cấp quốc gia: "*Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và những vấn đề pháp lý đặt ra cho việc xây dựng, hoàn thiện hệ thống pháp luật Việt Nam*", Tlđđ, tr. 259

hội chủ nghĩa; hoạt động tư pháp mà trọng tâm là hoạt động xét xử được tiến hành có hiệu quả và hiệu lực cao”. Nghị quyết đề ra 5 quan điểm, 4 phương hướng và 8 nhiệm vụ cải cách tư pháp. Qua 15 năm thực hiện Nghị quyết, có thể nói công tác cải cách tư pháp của nước ta đã đạt được nhiều kết quả quan trọng, góp phần phát triển, bảo vệ đất nước, xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân. Tuy nhiên, trong bối cảnh của Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, thời gian tới để tiếp tục thực hiện đầy mạnh cải cách tư pháp theo chủ trương của Đảng, nâng cao chất lượng, hiệu quả của công tác tư pháp, cần nhận thức, quán triệt thực hiện tốt một số giải pháp sau đây:

Một là, trên cơ sở các chủ trương của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước về các giải pháp chủ động tham gia cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, nhất là những mục tiêu, nhiệm vụ đã được xác định trong Nghị quyết Đại hội XII của Đảng và tới đây là Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng, Nghị quyết số 52-NQ/TW, ngày 27-9-2019, của Bộ Chính trị, “*Về một số chủ trương, chính sách chủ động tham gia cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư*”, Chỉ thị số 16/CT-TTg, ngày 4-5-2017, của Thủ tướng Chính phủ, “*Về việc tăng cường năng lực tiếp cận cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư*”; cấp ủy các cơ quan tư pháp cần có chương trình, kế hoạch cụ thể để triển khai tổ chức thực hiện phù hợp với tính chất, điều kiện cụ thể. Các chương trình, kế hoạch cần bám sát chủ trương cải cách tư pháp, đồng thời phải bảo đảm mục tiêu chủ động tham gia Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đã được đề ra trong Nghị quyết số 52-NQ/TW, của Bộ Chính trị.

Hai là, tiếp tục hoàn thiện thể chế, tạo thuận lợi cho việc chủ động tham gia cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và quá trình chuyển đổi số quốc gia, chuyển đổi số trong hoạt động các cơ quan tư pháp; cải cách tư pháp trong bối cảnh mới cần bảo đảm giải quyết nhanh chóng, hiệu quả các loại tranh chấp mới phát sinh. Cần rà soát, nhận diện đầy đủ những hành vi vi phạm pháp luật, tội phạm mới hoặc những phương thức, thủ đoạn mới của tội phạm trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp lần thứ tư. Nghiên cứu, tiếp tục hoàn thiện pháp luật xử lý hành chính, hình sự theo hướng sửa đổi, bổ sung các quy định xử lý các hành vi vi phạm pháp luật, hành vi phạm tội trên không gian mạng, có sử dụng công nghệ cao hoặc có ứng dụng các thành tựu của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư để thực hiện hành vi vi phạm, đặc biệt là các hành vi xâm phạm bí mật, quyền tự do, dân chủ của công dân, quyền an toàn thư tín, điện thoại, điện tín hoặc hình thức trao đổi thông tin riêng tư khác của người khác, hành vi rửa tiền...

Rà soát, hoàn thiện pháp luật về tố tụng tư pháp nhằm bảo đảm tương thích với công nghệ của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, như hoàn thiện các quy định về chứng cứ và thu thập chứng cứ điện tử, nghiên cứu ứng dụng các mô hình giải quyết tranh chấp trực tuyến, phương thức xét xử mới (xét xử trực tuyến), ứng dụng trí tuệ nhân tạo sử dụng trong hoạt động điều tra, thiết kế phần mềm giám sát việc giam, giữ...; ứng dụng công nghệ chuỗi khối trong các hoạt động tư pháp (hộ tịch, công chứng, chứng thực, hồ sơ tố tụng...), đẩy mạnh ứng dụng dữ liệu lớn trong hoạt động điều tra, truy tố và xét xử nhằm nâng cao hiệu quả tố tụng, bảo đảm công lý.

Ba là, tiếp tục xây dựng đội ngũ cán bộ tư pháp trong bối cảnh mới, bảo đảm liêm chính, công tâm, có bản lĩnh chính trị, giỏi về nghiệp vụ, đủ năng lực, phẩm chất đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ. Quan tâm xây dựng đội ngũ chuyên gia đầu ngành về pháp luật, tư pháp; đội ngũ cán bộ pháp chế, hỗ trợ tư pháp, đáp ứng yêu cầu của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư. Tiếp tục thực hiện chủ trương và hoàn thành căn bản việc triển khai Đề án tổng thể “*Xây dựng Trường Đại học Luật Hà Nội và Trường Đại học Luật Thành phố Hồ Chí Minh thành trường trọng điểm đào tạo cán bộ về pháp luật*” theo Quyết định số 549/QĐ-TTg, ngày 4-4-2013, của Thủ tướng Chính phủ đặt trong bối cảnh mới của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư. Đây là nhiệm vụ đã được Nghị quyết số 49-NQ/TW đề ra và đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt đề án nhằm đào tạo đội ngũ cán bộ pháp luật bảo đảm phẩm chất chính trị, pháp luật, có kỹ năng nghề nghiệp. Nâng cao chất lượng đào tạo, rà soát tổng thể, đổi mới nội dung và chương trình giáo dục, đào tạo cử nhân luật trong các cơ sở đào tạo và đào tạo các chức danh tư pháp theo hướng phát triển năng lực tiếp cận, tư duy sáng tạo, khả năng thích ứng với môi trường công nghệ liên tục thay đổi và phát triển. Thường xuyên bồi dưỡng, tập huấn đối với đội ngũ cán bộ tư pháp, hỗ trợ tư pháp về kiến thức, kỹ năng giải quyết công việc trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

Bốn là, nghiên cứu, xây dựng, hoàn thiện chính sách, lộ trình thúc đẩy chuyển đổi số trong các cơ quan thực hiện hoạt động tư pháp, trọng tâm là hệ thống tòa án bảo đảm thống nhất, kết nối liên thông và đồng bộ. Tăng cường đầu tư, xây dựng hạ tầng công nghệ hiện đại đối với hệ thống tòa án nhằm cải cách

thủ tục tố tụng tư pháp, rút ngắn thời gian, nâng cao hiệu quả hoạt động giải quyết các vụ án; tăng cường đầu tư trang thiết bị hiện đại phục vụ công tác điều tra hình sự, công tác thi hành án. Đẩy nhanh việc ứng dụng các công nghệ hiện đại của Cách mạng công nghiệp lần thứ tư trong tổ chức, hoạt động tư pháp và quản lý nhà nước đối với các hoạt động hỗ trợ tư pháp.

Năm là, tăng cường công tác phối hợp giữa các ngành, các cơ quan trong phòng, chống tội phạm xuyên quốc gia, tội phạm sử dụng công nghệ cao, trong đó, chú trọng công tác nắm tình hình, rà soát, phát hiện những thiếu sót trong công tác quản lý nhà nước về thương mại, đầu tư, tài chính, ngân hàng... Tăng cường đầu tư về cơ sở vật chất, phương tiện, công cụ hỗ trợ cho các cơ quan tư pháp, đặc biệt là cơ quan điều tra, cơ quan giám định để bảo đảm tốt công tác phòng, chống tội phạm.

Sáu là, tăng cường hợp tác quốc tế trong lĩnh vực tư pháp nhằm nâng cao hiệu quả phòng ngừa, đấu tranh với các loại tội phạm mới, tội phạm xuyên quốc gia trong bối cảnh tình hình mới. Học tập, nghiên cứu và áp dụng các kinh nghiệm tiên tiến của các nước phù hợp với điều kiện Việt Nam trong tổ chức và hoạt động tư pháp, nhất là trong công tác đào tạo cán bộ, ứng dụng các công nghệ mới trong hoạt động điều tra tội phạm, hoạt động xét xử của tòa án và các công nghệ giúp giám sát, theo dõi, hỗ trợ công tác thi hành án hình sự tại cộng đồng.

Tiếp tục tham gia đàm phán, ký kết, gia nhập các hiệp định tương trợ tư pháp với các quốc gia nhằm nâng cao hiệu quả trong hợp tác hoàn thiện pháp luật và tư pháp, dẫn độ tội phạm, đấu tranh có hiệu quả đối với các hành vi phạm tội mới trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư. □